

Slangenbeet.—Den 9den Januari werd 's ochtends tegen 11 uur een snoeier door een groene adder in het tweede kootje van zijn linker wijsvinger gebeten, van welk ongeval ik de volgende vluchtige notities maakte.

Het slachtoffer was een flinke, jonge kerel van ongeveer 25 jaar, de adder een volwassen mannelijk exemplaar van *Lachesis gramineus*,— waarschijnlijk bij het minnekoopen gestoord, want nadat men over de eerste schrik heen was, werd een nog grootser vrouwelijk exemplaar uit den zelfden struik gevangen.

De patient werd eerst tegen den middag bij mij gebracht en toen was de hand reeds erg gezwollen. Duidelijk waren de gaatjes der beide giftanden op den niet direct schoonen vinger te onderscheiden. De hand voelde warm aan en de man zelf klaagde over hoofdpijn. Als eenige maatregel had men een ouwe, vuile puttee om den onderarm gewonden.

Den 10den Januari is de zwelling van de hand ongeveer gelijk aan den vorigen dag, maar thans is de onderarm evneens flink opgezet. De man heeft weinig kunnen slapen, klaagt nog over hoofdpijn en zoowel hand als arm zijn zeer pijnlijk. Bij tusschenpoozen heeft hij zijn arm in koud water gehouden. Uit een der gaatjes door de giftand gemaakt, vloeit een weinig geel vocht. Verder naar voren

op de vinger, ongeveer ter hoogte van het laatste gewricht, is onder de huid een zwarte vlek ontstaan, zooals men die wel krijgt wanneer men zich flink met een hamer op de vinger heeft geslagen.

Den 11den is de zwarte vlek haast twee maal zoo groot, doch niet meer zoo duidelijk gemarkeerd en zij heeft meer den vorm van een puist. Nog steeds vloeit er vocht uit een der bijtondjes. De bovenarm is een weinig opgezet en vertoont aan den binnenkant een roode verkleuring, het best te vergelijken met een wijnvlek. Het is mogelijk, dat dit het gevolg is van het afbinden van den bovenarm. De pink en de ringvinger hebben hun normalen omvang herkregen. De duim begint ook te slinken. De arm doet bij aanraking geen pijn meer, de hand echter wel. De man heeft weer kunnen slapen en

ziet er heel wat opgewekter uit.

Den 12den Januari. Alle vingers hebben hun normalen omvang herkregen met uitzondering van den wijsvinger. Hand en arm doen bij aanraking geen pijn meer. De zwarte puist is niet meer duidelijk waarneembaar maar onder het vel is een donkere vlek te zien, waaruit door een kleine opening nu ook geel vocht vloeit. De gaatjes der beide giftanden zijn nog duidelijk te zien, maar nu gesloten.

Den 13den geeft weinig verandering te zien. De wijsvinger is nog iet of wat gezwollen en bij knijpen nog eenigszins pijnlijk; hij kan ook niet gebogen worden. Uit de zwarte vlek vloeit nog geregeld de gele vloeistof. Het is alsof de vlek zich verplaatst heeft, dan wel is uitgebreid, omdat zij nu tegen den nagel grenst.

Den 21sten Januari. Wegens afwezigheid eerst heden den man weer bij me gehad. De vinger is nog steeds eenigszins gezwollen en stijf, hoofdzakelijk de beide laatste kootjes. De onderhuidsche vlek is nu wijnrood gekleurd met aan één zijde nog een zwarte verkleuring. Het vroegere gaatje, waaruit vocht vloeide, heeft zich gesloten. De vlek heeft de grootte van ongeveer 1 cm². De man gaat morgen weer aan zijn werk.

Het kiekje werd genomen op den 10den Januari. Hoewel niet buitengewoon geslaagd, is de zwelling der hand en onderarm toch wel zichtbaar, zoo ook de bijtewond ongeveer in het midden van het 2de kootje en de opkomende zwarte puist ter hoogte van het laatste gewricht.

Bandjarwangi.

C. P. J. DE HAAS.

Overbrenging van plantenzaden naar bergtoppen.— In zijn artikel in de jongste Maartaflevering van dit tijdschrift oppert Dr VAN STEENIS de mogelijkheid, dat verschillende dieren plantenzaden uit lagere streken naar hoge bergtoppen zouden kunnen overbrengen. Daarbij wordt

melding gemaakt van het periodieke trekken van het wild van en naar lagere streken. Verder wordt er op gewezen, dat wilde dieren zich vaak op afgelegen toppen terugtrekken om daar te sterven, van welk feit een aantal waarnemingen worden aangehaald.

Onder periodiek trekken versta ik het trekken van de dieren in bepaalde jaargetijden, hetzij dit voortspruit uit het zoeken naar nieuwe weidegronden, of de gedwongen verhuizing tengevolge van overstromingen, zooals bv. het jaarlijksche verhuizen van *Sus oi* naar hoogere streken gedurende het jaargetijde dat de lagere landen in Djambi en Bengkalis overstroomd worden. Verder de verre tochten, die olifanten met langere tusschenruimten ondernemen, wat waarschijnlijk een voedselkwestie is; ten slotte het trekken van vogels e.d.

Er hebben echter bij sommige diersoorten regelde en zeer veelvuldige verplaatsingen plaats, meer in het bijzonder bij bergbewonende dieren, van de bergtoppen en hoogere streken naar lager gelegen terreinen en terug. Het zijn deze zwerftochten, die m.i. nog het meest zouden kunnen bijdragen tot de overbrenging van plantenzaden uit lagere streken naar hooge bergtoppen.

Op eenige bergen op Sumatra's Westkust, zooals den Singgalang en den Ophir (Goenoeng Talamau), stelde ik vast, dat de bergantilope (*k a m b i n g o e t a n*, *Nemorhaedus sumatrensis* BECHST.) zoo niet elken nacht, dan toch zeer vaak de hooge toppen, waar zij het grootste deel van haar leven doorbrengt, verlaat, om naar een lager niveau af te dalen. Aan den voet van den Ophir vond ik de sporen van dit dier op 400 m hoogte en de daar verblijf houdende inlanders vertelden mij, dat dit wild des nachts geregeld hun ladangs bezocht. Op deze gewoonte van de kamping oetan berust dan ook de meest toegepaste vangmethode. Ongeveer tusschen 2400 en 2700 m hoogte treft men op den Ophir en op vele andere bergen van Sumatra een moeilijk begaanbaren plantengordel aan, voornamelijk gevormd door het varenkruid *Gleichenia linearis* CLARKE met daartusschen verschillende struiken en boomheesters als *Gaultheria*, *Vaccinium* en hoogerop ook *Rhododendron retusum*. In het bijna ondoordringbare struikgewas heeft het wild smalle paden uitgetreden¹⁾. Van deze omstandigheid wordt door de inlanders een handig gebruik gemaakt door in het midden van zoo'n pad een stevigen strik, bestaande uit een lus van indjoek-touw, bevestigd aan een los in den grond gestoken paal, op te hangen. Bij haar nachtelijke afdaling naar lager streken loopt de bergantilope met haar kop in de lus, die zich dan om haar nek dichtsnoert. Nu volgt een wilde vlucht, waarbij de losgerukte paal haar bewegingen zeer belemmert. Het dier is dan ook spoedig afgemat en kan den volgenden dag gemakkelijk afgemaakt of gevangen worden²⁾.

Ook de tapir (*Tapirus indicus* DESM.) maakt geregeld nachtelijke wandelingen de bergen op en af. Daarbij kiest hij zooveel mogelijk de paden, die over den kam van uitloopers bergafwaarts loopen. Het andere wild beweegt zich eveneens bij voorkeur langs deze paden en ik veronderstel, dat zij hun ontstaan meer aan het wild dan aan den mensch te danken hebben.

Het is dan ook op deze paden, dat de valkuilen voor tapirs en herten gegraven worden, geflankeerd door dwars over den uitlooper geplaatste heggen, die hen verhinderen van het pad af te wijken.

Of de tapirs de hoogste bergtoppen opzoeken, is mij niet bekend. Wel vond ik hun sporen op den Ophir op een hoogte van 2700 m, waar zij zich in een modderpoel gewenteld hadden.

Het doel, dat de bergantilopen en tapirs bij hun veelvoudige tochten voor oogen hebben, vormen waarschijnlijk de zilte bronnen, in Sumatra's Westkust, Bengkoelen en misschien ook in andere streken van Sumatra, soeban genaamd. Deze bronnen liggen bijna steeds aan den voet van de bergen en zijn de nachtelijke verzamelplaatsen voor allerlei wild. Inlandsche jagers zetten bij voorkeur op deze plekken primitieve jachthutten op, waarin zij op het wild loeren.

Zooals bekend is, is de rhinoceros een regelde bezoeker van bergtoppen en kraterranden. Men zou de opmerking kunnen maken, dat zijn naakte huid, slechts spaarzaam met enkele borstels bezet, niet zeer geschikt lijkt voor het transport van plantenzaden, doch men vergete niet, dat de rhino zich gaarne in het slijk wentelt en dat met de modder, die op zijn lichaam indroogt, gemakkelijk zaden getransporteerd kunnen worden.

Ook sporen van wilde varkens en kidangs heb ik op Sumatra herhaaldelijk op zeer groote

¹⁾ Zie De Trop. Natuur jg. 8, pag. 118.

²⁾ Zie De Trop. Natuur jg. 7, pag. 133.

hoogte aangetroffen. Er zijn dus factoren genoeg, die een geregelde overbrenging van plantenzaden uit lagere streken naar de bergtoppen mogelijk maken.

Naar aanleiding van de opsomming van Dr VAN STEENIS van op bergtoppen gevonden levende en doode dieren, wil ik hier merkwaardigheidshalve een geval vermelden, mij door Dr VAN BEMMELEN medegedeeld. Toen hij den top van den Piek van Kerintji bereikte, zag hij daar tusschen de steenen, die den geheelen kraterrand bedekken, een muis rondscharrelen. Het diertje was zonder tegen te spartelen bij den staart liet optillen. Het spreekt vanzelf, dat Dr VAN BEMMELEN dit zoo tam, dat het zich onschuldige diertje zijn vrijheid hergaf om zijn vredig bestaan op den eenzamen bergtop voort te zetten.

Bandoeng, April 1936.

EDW. JACOBSON.

Enkele Dajaksche namen van *Rollulus roulroul* (Scop.). — Zoo nu en dan gebeurt het nog wel eens, dat men bij het opgeven van inlandsche namen van planten en dieren kortweg

beweert „De Dajaksche naam is”

Maar een Dajaksche taal als zoodanig bestaat niet en daarom heeft een opgave als boven bedoeld weinig waarde. Het eenige wat men op kan geven is den naam die de vele afzonderlijke stammen, welke Borneo bewonen, aan een bepaald dier of een bepaalde plant geven; men zal dan bij meerdere namen sterke verwantschap ontdekken, maar bij andere radicale verschillen.

De gekuifde boschpatrijs is blijkbaar overal een zeer goed bekende vogel, die, voor zoover ik heb kunnen nagaan tot de „neutrale” vogels behoort, waar men niet bang voor is. Als inlandsche namen heb ik de volgende kunnen noteren. (Doordat ik onder mijn leerlingen vertegenwoordigers van alle genoemde stammen heb, waar ik iederen dag mee omga, durf ik instaan voor de juistheid).

De gekuifde boschpatrijs ♂ (*Rollulus roulroul* (SCOP.)).
[foto v. d. schr. Pontianak, 8.1.36]

De Toendjoeng-Dajaks (O-afdeeling): boeroeng sidjau;

de Benoewá-Dajaks (idem): boeroeng sijo.

Deze twee stammen leven in 't gebergte tusschen Mahakam en Barito.

De Bahau's (O-afdeeling): b. hijau;

de Kahajans (Z-afdeeling): b. sijau.

Bij deze vier stammen springt de overeenkomst in 't oog.

De Boesangs van den Boven-Mahakam en de Kajans van de Boven-Kapoeas hebben precies denzelfden naam, nl. hnnjò.

De Kantioeks (W-afdeeling) noemen den vogel b. sengai;

de Embaloeh-Dajaks (W-afdeeling): b. daas;

de Soehaids (W-afdeeling): b. sengajan;

de Pesagoean-Dajaks (onderafd. Ketapang): b. soengajan.

De Kendajan-Dajaks, tenslotte, (gebied van Singkawang) kennen den vogel als b. mansio, zooals reeds door COOMANS DE RUITER in diens boek „Uit Borneo's Wonderwereld”, p. 130 werd genoteerd.

Pontianak.

J. DUNSELMAN